

Указ Президента України

Про Стратегію національно-патріотичного виховання

З метою дальшого розвитку в суспільстві національної свідомості, формування почуття патріотизму на засадах духовності та моральності, популяризації духовно-культурної спадщини Українського народу, а також активізації взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань у питаннях національно-патріотичного виховання **п о с т а н о в л я ю** :

1. Затвердити **Стратегію національно-патріотичного виховання** (додається).

2. Кабінету Міністрів України забезпечити в установленому порядку:

1) розроблення та затвердити до 1 серпня 2019 року план дій на 2020 - 2025 роки щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої цим Указом;

2) розроблення за участю представників державних органів, органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, провідних вітчизняних учених та затвердити до 1 грудня 2019 року державну цільову програму з національно-патріотичного виховання;

3) підготовку та оприлюднення щороку до 10 жовтня звіту про виконання у поточному році плану дій на 2020 - 2025 роки щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої цим Указом;

3. Обласним, Київській міській державним адміністраціям активізувати роботу з національно-патріотичного виховання, зокрема, за участю представників координаційних рад з питань національно-патріотичного виховання, утворених при місцевих державних адміністраціях, а також органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, розробити проекти обласних (місцевих) цільових програм з національно-патріотичного виховання та сприяти їх затвердженню.

4. Визнати таким, що втратив чинність, [Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580 "Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 - 2020 роки"](#).

5. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

П.ПОРОШЕНКО

м. Київ
18 травня 2019 року
№ 286/2019

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 18 травня 2019 року № 286/2019

СТРАТЕГІЯ **національно-патріотичного виховання**

1. Загальні положення

В Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до [Конституції](#) і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідання європейських цінностей.

Національно-патріотичне виховання є важливим засобом громадянської освіти.

Утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу серед громадян є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою національно-патріотичного виховання.

Актуальність національно-патріотичного виховання громадян зумовлюється необхідністю консолідації та розвитку суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають постійного вдосконалення національно-патріотичного виховання.

Національно-патріотичне виховання набуває характеру системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, організацій громадянського суспільства, громадян з формування у людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй Українській державі.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму та утвердження національних цінностей.

Основними складовими національно-патріотичного виховання є: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання.

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості здійснюється на прикладах героїчної боротьби Українського народу за утвердження суверенітету власної держави, ідеалів свободи, соборності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у

сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху. Також національно-патріотичне виховання має здійснюватися на прикладах мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013 - 2014 років, Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією.

У національно-патріотичному вихованні важливо використати й виховний потенціал, пов'язаний із героїзмом українців, які боролися в арміях держав - учасників Антигітлерівської коаліції та в рухах опору нацистській Німеччині та її союзникам під час Другої світової війни 1939 - 1945 років, учасників міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки.

Важливим чинником національно-патріотичного виховання є шанобливе ставлення до пам'яті про жертв комуністичного та інших тоталітарних режимів в Україні, зокрема жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій.

Водночас важливою складовою національно-патріотичного виховання є поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, висвітлення внеску представників корінних народів та національних меншин України та громадян інших держав у боротьбу за державну незалежність і територіальну цілісність України, процес її державотворення, вітчизняну наукову, духовно-культурну спадщину.

Стратегія національно-патріотичного виховання (далі - Стратегія) розроблена відповідно до положень Конституції України, законів України "Про освіту", "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті", "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки", "Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 - 1945 років", Постанови Верховної Ради України від 12 травня 2015 року № 373-VIII "Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді" та інших нормативно-правових актів, а також на основі аналізу стану і проблем національно-патріотичного виховання в Україні за часів її незалежності.

2. Стан і потреби національно-патріотичного виховання

Досвід державної політики впродовж усіх років незалежності України свідчить про необхідність приділення особливої уваги сфері національно-патріотичного виховання, що є невід'ємною складовою забезпечення національної безпеки України.

Державна політика у сфері національно-патріотичного виховання потребує постійного удосконалення з урахуванням потреб і викликів, що стоять перед суспільством.

У зв'язку з цим актуалізувалися такі потреби:

впровадження ефективного механізму формування та реалізації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання;

подолання імперсько-тоталітарних рудиментів у суспільній свідомості та зумовлених русифікацією, нищенням української духовно-культурної спадщини та історичної пам'яті

розбіжностей в уявленнях про історичне минуле, зокрема про тоталітарну добу, голодомори і політичні репресії;

формування національного мовно-культурного простору на основі утвердження державної мови, стійкості його ціннісної основи перед зовнішнім втручанням;

формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовних цінностей Українського народу, національної самобутності;

сприяння створенню, розвитку, підвищенню якості, а також популяризації україномовного культурно-інформаційного продукту та забезпеченню доступу до нього;

здійснення постійної комунікації з громадянським суспільством з питань національно-патріотичного виховання;

розвиток духовності і моральності у суспільстві, утвердження традиційних сімейних цінностей;

усунення впливів держави-агресора в інформаційній, освітній, культурній сферах України;

проведення єдиної державної інформаційно-просвітницької політики щодо національно-патріотичного виховання;

запобігання перетворенню інформаційного простору на поле маніпуляцій суспільною свідомістю, продукування ціннісної дезорієнтації;

гармонізація законодавства й управлінських практик у сфері формування громадянської позиції із законодавством та кращими практиками держав Європейського Союзу та держав - членів НАТО, зберігаючи в основі національні цінності і традиції;

впровадження єдиного методичного та термінологічного підходу до процесу національно-патріотичного виховання;

формування та впровадження єдиних стандартів щодо процесів, суб'єктів, їх компетенції та повноважень, якості діяльності у сфері національно-патріотичного виховання;

підготовка кваліфікованого кадрового потенціалу в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, у закладах освіти, молодіжних центрах для організації та здійснення програм, проектів та заходів із національно-патріотичного виховання, розвиток низової ланки в системі координації виховних процесів у цьому напрямі;

підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення та розвитку інфраструктури у сфері національно-патріотичного виховання.

Отже, потреба постійного вдосконалення національно-патріотичного виховання, надання системності цьому вкрай важливому для держави процесу залишається актуальною.

3. Мета Стратегії

Метою Стратегії є визначення пріоритетів та основних напрямів національно-патріотичного виховання, зокрема дітей та молоді, розвитку відповідних інститутів

держави і суспільства, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання на основі:

формування національно-культурної громадянської ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвитку суспільно-державницьких та духовно-моральних цінностей Українського народу;

готовності громадянина до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

усвідомлення досягнень Українського народу, його інтелектуальних, духовних та інших надбань;

розвитку діяльнісної відданості у розбудові України як суверенної держави, формування активної громадянської та державницької позиції, почуття власної та національної гідності;

скоординованої роботи та взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання, їх ефективної співпраці з громадськістю;

постійного формування широкої громадської підтримки процесів національно-патріотичного виховання, розширення ролі та можливостей громадських об'єднань, підвищення ролі сім'ї, активної участі волонтерів, активістів;

сприяння консолідації суспільства навколо ідей спільного майбутнього, всебічного розвитку і функціонування державної мови в усіх сферах суспільного життя, захисту територіальної цілісності України, успішних реформ і державотворення.

4. Основні напрями досягнення мети Стратегії

Досягнення мети Стратегії здійснюватиметься за такими основними напрямами:

удосконалення нормативно-правової бази стосовно національно-патріотичного виховання;

підвищення ролі української мови як національної цінності та невід'ємного елемента національно-патріотичного виховання, здійснення заходів з її популяризації;

забезпечення підтримки україномовних дитячих і молодіжних друкованих видань, спрямованих на виховання молодого покоління в дусі патріотизму, поваги до історичного минулого та духовної й культурної спадщини, популяризація читання як соціально важливого вміння;

популяризація та поширення україномовного культурного продукту;

здійснення проектів та заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби;

упорядкування та вдосконалення системи допризовної військової підготовки;

забезпечення належної організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання;

розроблення та впровадження сучасних виховних систем, технологій і методик у сфері національно-патріотичного виховання, узагальнення та поширення кращого досвіду у цій сфері;

впровадження навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості та підґрунтя для національно-патріотичного виховання, які виходять з традицій українського державотворення;

підтримка та розвиток сімейних традицій, активне залучення сім'ї до процесу національно-патріотичного виховання;

розроблення єдиних підходів у сфері національно-патріотичного виховання у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;

підвищення професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання, налагодження конструктивної взаємодії, соціального партнерства між суб'єктами національно-патріотичного виховання;

сприяння створенню центрів національно-патріотичного виховання та розвитку напрямку національно-патріотичного виховання у молодіжних центрах;

забезпечення скоординованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;

організація та координація інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання;

превенція негативних проявів поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму, насамперед серед дітей та молоді, зокрема шляхом залучення до участі у заходах із національно-патріотичного та духовно-морального виховання;

забезпечення належної підтримки з боку держави для ефективної діяльності організацій громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання, зокрема надання всебічного сприяння громадським об'єднанням ветеранів та учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях у реалізації проектів (заходів) з національно-патріотичного виховання;

створення сприятливих умов для діяльності молодіжних організацій, насамперед для розвитку пластового руху в Україні та Спілки Української Молоді, що відновили свою діяльність в Україні із здобуттям незалежності;

розроблення рекомендацій для роботи установ та закладів національно-патріотичного спрямування, інших організацій, які здійснюють проекти (заходи) з національно-патріотичного виховання, та надання підтримки таким установам, закладам та організаціям;

розвиток співпраці з державами Європейського Союзу та державами - членами НАТО, які успішно впроваджують проекти та заходи у сфері національно-патріотичного виховання;

створення системи ефективного моніторингу та досліджень у сфері національно-патріотичного виховання.

5. Сфери національно-патріотичного виховання

Національно-патріотичне виховання охоплює усі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед освіту і науку, молодь та сім'ю, культуру і мистецтво, рекламу, профорієнтацію на військові спеціальності, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавство, туризм, охорону довкілля, фізкультуру і спорт, цивільну оборону, безпеку і оборону України, зв'язки із закордонним українством.

6. Шляхи та механізми реалізації Стратегії

Для об'єднання зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання існує потреба у впровадженні єдиної державної політики, адекватних механізмів для консолідації і координації відповідної роботи в економічній, політичній, соціальній, культурній та інших сферах.

Ефективна реалізація Стратегії потребує:

чіткої координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади у сфері національно-патріотичного виховання;

здійснення заходів з активізації національно-патріотичного виховання, насамперед серед дітей та молоді, на всіх рівнях такої діяльності у тісній взаємодії між державою та організаціями громадянського суспільства на принципах взаємозацікавленого співробітництва;

постійного підвищення рівня організації, покращення функціонування як окремих елементів системи національно-патріотичного виховання, так і всієї системи в цілому;

механізмів підтримки об'єднань, центрів, клубів, діяльність яких пов'язана з національно-патріотичним вихованням, закладів освіти, культури та мистецтва, а також їхніх працівників;

розроблення системи заохочення громадських об'єднань та активістів, закладів освіти та педагогічних працівників за плідну діяльність у сфері національно-патріотичного виховання, яка відповідає ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності Стратегії.

Для цього має бути розроблено і впроваджено дієвий механізм формування і реалізації державної політики.

Активізація роботи з національно-патріотичного виховання на місцевому рівні потребує створення структурних підрозділів з питань національно-патріотичного виховання при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування, постійної роботи при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування координаційних рад з питань національно-патріотичного виховання як дорадчих органів із залученням до складу таких рад фахівців з питань освіти, молодіжної політики, фізичної культури та спорту, культури і мистецтва, запобігання надзвичайним ситуаціям, а також представників організацій громадянського суспільства відповідного спрямування.

7. Підвищення кваліфікації та професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання

Важливим кроком реалізації Стратегії є кадрове забезпечення процесу національно-патріотичного виховання. У зв'язку з цим зусилля державних органів і неурядових організацій мають бути зосереджені на організації підготовки фахівців із національно-патріотичного виховання, підвищенні кваліфікації таких фахівців, оволодінні ними відповідними знаннями, уміннями і навичками, розробленні для цього належних освітніх та навчальних програм, що забезпечить ефективне впровадження змісту національно-патріотичного виховання, визначеного Стратегією.

З метою підвищення рівня національно-патріотичного виховання в підготовці фахівців необхідним є активне залучення ветеранів та учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях у реалізації проектів (заходів) з національно-патріотичного виховання, які є носіями духу патріотизму та національної свідомості.

Удосконалення професійної компетентності фахівців із національно-патріотичного виховання має відбуватися за допомогою сучасних інтерактивних форм і методів роботи.

8. Удосконалення нормативно-правової бази з національно-патріотичного виховання

Дальша гармонізація нормативно-правової бази з питань національно-патріотичного виховання відбувається комплексно та у стислий період часу шляхом підготовки нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів щодо:

закріплення в установленому порядку завдань та повноважень центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;

визначення механізму взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання, урахуваючи процеси децентралізації влади.

9. Реалізація, моніторинг впровадження Стратегії

Реалізація Стратегії забезпечуватиметься спільними зусиллями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти і наукових установ, організацій громадянського суспільства, із залученням коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів, а також з інших незаборонених законодавством джерел.

Для здійснення моніторингу реалізації Стратегії залучатимуться в установленому порядку представники органів державної влади, місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, вчені, фахівці.

Оцінка ефективності реалізації Стратегії ґрунтуватиметься на результатах виконання відповідного плану дій та програм.

Індикаторами ефективності національно-патріотичного виховання мають стати, зокрема:

збільшення відвідуваності закладів, що популяризують культурні та національно-мистецькі традиції Українського народу, а також експозицій музеїв, присвячених національно-визвольній боротьбі за незалежність і територіальну цілісність України;

підвищення серед громадян України та представників світового українства рівня знань про видатних особистостей українського державотворення, визначних українських учених, педагогів, спортсменів, військових, підприємців, провідних діячів культури, мистецтв, а також духовних провідників Українського народу;

збільшення передплати та обсягів розповсюдження україномовних (насамперед дитячих і молодіжних) друкованих видань національно-патріотичного спрямування;

збільшення кількості глядачів на переглядах творів кіномистецтва, що розкривають героїчне минуле та сьогодення Українського народу, його боротьбу за незалежність та територіальну цілісність;

розширення сфер застосування української мови;

збільшення частки україномовного інформаційного та культурного продукту;

збільшення кількості громадян, зокрема, дітей і молоді, які пишуться своїм українським походженням, громадянством;

збільшення кількості громадян, які подорожують в інші регіони України;

збільшення кількості і якості культурних продуктів, спрямованих на національно-патріотичне виховання;

збільшення кількості і якості соціальної реклами з питань популяризації національно-патріотичного виховання;

забезпечення проведення конкурсів з визначення проектів національно-патріотичного виховання, розроблених організаціями громадянського суспільства, для реалізації яких надається фінансова підтримка з Державного бюджету України та місцевих бюджетів;

забезпечення збільшення кількості підготовлених фахівців національно-патріотичного виховання та розвитку системи підготовки активістів, волонтерів, що займаються питаннями національно-патріотичного виховання;

збільшення кількості проведених зустрічей дітей і молоді з борцями за незалежність України у XX столітті, ветеранами та учасниками антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях;

збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

збільшення кількості громадян, зокрема, дітей та молоді, залучених до проектів та заходів з національно-патріотичного виховання місцевого, всеукраїнського та міжнародного рівнів, які відповідають ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності Стратегії;

збільшення кількості заходів із вшанування героїв боротьби Українського народу за незалежність і територіальну цілісність України.

Про Стратегію національно-патріотичного
виховання
Указ Президента України; Стратегія від 18.05.2019 №
286/2019

Прийняття від **18.05.2019**

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/286/2019>

Законодавство України
станом на 22.08.2023

чинний

286/2019

Публікації документа

- Урядовий кур'єр від 21.05.2019 — № 93
- Офіційний вісник України від 31.05.2019 — 2019 р., № 41, стор. 75, стаття 1435, код акта 94567/2019